

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI'NA

Aşağıdaki sorularımın **Tarım ve Orman Bakanı İbrahim Yumaklı** tarafından Anayasa'nın 98'inci ve TBMM İçtüzüğü'nün 96'ncı ve 99'uncu maddeleri gereğince yazılı olarak cevaplandırılmasını arz ederim.

Serhat EREN

Diyarbakır Milletvekili

Diyarbakır'ın Kulp ilçesinde uzun yıllardır sürdürülen ipek böcekçiliği, bölgedeki yüzlerce üretici ailenin temel veya tamamlayıcı geçim kaynaklarından biri olmasının yanında Türkiye'nin yaş koza üretiminde de önemli bir yere sahiptir. 2000'li yılların başında 5 üreticiyle yeniden canlandırılan üretim, zaman içerisinde Kulp'un Türkiye ipek böcekçiliğinin başlıca üretim merkezlerinden biri haline gelmesini sağlamıştır.

Türkiye İstatistik Kurumunun verilerine göre Türkiye'de yaş ipek kozası üretimi 2024 yılında 85 ton iken 2025 yılında yüzde 38,4 artarak 118 tona yükselmiştir. Aynı dönemde ipek böcekçiliği yapan üretici sayısı yüzde 4,9 artışla 1.711'e ulaşmıştır. Diyarbakır İl Tarım ve Orman Müdürlüğü ise Diyarbakır'ın Türkiye'deki yaş koza üretiminin yüzde 73'ünden fazlasını karşıladığını açıklamıştır. Üretimin merkezi konumundaki Kulp'un bu düzeye ulaşması, ilçedeki ipek böcekçiliğinin yerel ölçekte bir tarımsal faaliyet olmanın ötesinde Türkiye'nin ipek üretimi açısından taşıdığı önemi göstermektedir.

Kulp'ta yaş koza üretiminin yanında ürünün işlenmesine yönelik önemli bir altyapı da bulunmaktadır. Ağaçlı Mahallesi'ndeki entegre tesiste yaş kozanın ipek ipliğine dönüştürülmesinden boyama ve el dokumasına kadar üretimin farklı aşamaları gerçekleştirilmektedir. Güncel kooperatif verilerinde tesisin yılda 100 tonun üzerinde yaş koza işleme ve yaklaşık 5 ton ham ipek ipliği üretme kapasitesine sahip olduğu belirtilmektedir. Bu kapasitenin üreticinin gelirine, yerel istihdama ve Kulp'ta yaratılan katma değere ne ölçüde yansıdığının ortaya konulması önem taşımaktadır.

Tarım ve Orman Bakanlığı tarafından İpekböcekçiliği Kayıt Sistemine kayıtlı üreticilere ipek böceği tohumu ücretsiz dağıtılmakta, üretilen yaş koza için kilogram başına 1.100 TL temel destek sağlanmaktadır. Kadın ve 40 yaş altı genç üreticiler için uygulanan ilave destekle bu tutar kilogram başına 1.440 TL'ye ulaşmaktadır. Üretimdeki artışın kalıcı hale gelmesi, üretici sayısının korunması ve yeni kuşakların üretime katılması açısından desteklerin üretim maliyetleri ve üreticinin elde ettiği gelir karşısındaki düzeyi önem taşımaktadır.

Bu bağlamda;

1. 2015-2025 yılları arasında Türkiye'de yıllar itibarıyla yaş koza üretim miktarı ve üretici sayısı kaçtır? Bu üretimin yıllar itibarıyla ne kadarı Diyarbakır'da ve Kulp ilçesinde gerçekleştirilmiştir?

2. 2025 ve 2026 yıllarında Kulp'ta İpekböcekçiliği Kayıt Sistemine kayıtlı üretici sayısı kaçtır? Üreticilerin kaç kadın, kaç 40 yaş altındadır? İlçede ipek böcekçiliğinden gelir elde eden hane sayısı kaçtır?
3. Son 10 yılda Kulp'taki üreticilere yaş koza desteği kapsamında yıllar itibarıyla toplam ne kadar ödeme yapılmıştır? Aynı dönemde kilogram başına destek miktarının üretim maliyetleri ve enflasyon karşısındaki değişimine ilişkin Bakanlığınızca bir çalışma yapılmış mıdır?
4. Kulp'ta ipek böcekçiliğinde kullanılan dut bahçelerinin toplam alanı ne kadardır? Son beş yılda ilçede üreticilere kaç dut fidanı dağıtılmış, kaç dekar yeni dut bahçesi oluşturulmuş ve bu amaçla ne kadar destek sağlanmıştır?
5. Kulp'ta son beş yılda ipek böceği besleme evlerinin kurulması veya mevcut üretim alanlarının iyileştirilmesi amacıyla kaç üretici desteklenmiş ve toplam ne kadar kaynak kullanılmıştır? 2026 yılı ve sonrası için yeni üretim alanlarının oluşturulmasına yönelik bir program bulunmakta mıdır?
6. Kulp Ağaçalı Mahallesi'nde bulunan entegre ipek üretim tesisinin yıllık yaş koza işleme ve ham ipek üretim kapasitesi nedir? Tesis 2023, 2024 ve 2025 yıllarında kapasitesinin yüzde kaçıyla çalışmıştır? Bu yıllarda tesiste kaç kişi istihdam edilmiştir?
7. Kulp'ta üretilen yaş kozanın ne kadarı ilçede işlenerek ham ipek veya ipek ipliğine, ne kadarı dokuma ve nihai ürüne dönüştürülmektedir? Kulp dışında işlenmek üzere satılan veya gönderilen yaş koza miktarı nedir?
8. Türkiye'nin 2021-2025 yılları arasında ham ipek, ipek ipliği ve ipekten mamul ürünlerde yıllar itibarıyla ithalat ve ihracat miktarı ile parasal değeri nedir? Türkiye'deki yaş koza ve ham ipek üretiminin ithalatı azaltma potansiyeline ilişkin Bakanlığınızca bir çalışma yapılmış mıdır?
9. Türkiye yaş koza üretiminin yüzde 70'inden fazlasını karşılayan Diyarbakır ve özellikle Kulp ilçesindeki üretim altyapısının geliştirilmesi amacıyla son 10 yılda Bakanlığınız tarafından gerçekleştirilen proje ve yatırımlar nelerdir? Bu projelere yıllar itibarıyla ne kadar kaynak ayrılmıştır?
10. Yaş koza üretiminin artırılması, üretici gelirinin güçlendirilmesi, genç ve kadın üreticilerin üretime katılımının artırılması ve kozanın daha yüksek katma değerli ürünlere dönüştürülmesi amacıyla Kulp için üretim, işleme, markalaşma ve pazarlama aşamalarını birlikte kapsayan yeni bir destek veya yatırım programı hazırlanmakta mıdır?